

Collegevoorstel

Onderwerp Inrichtinggevende besluitvorming in koerstraject WAA	portefeuillehouder: Bram Jacobs cluster/team: Welzijn / Welzijn opsteller: Marcel van den Broek datum vergadering: 8 februari 2022 zaaknummer: 0889264096
---	---

Samenvatting

Het project Samen Verder van de WAA is gestart omdat reëel verwacht mag worden, dat bij de WAA organisatie overall na 2025 de kosten voor het ontwikkelen, plaatsen en begeleiden van SW medewerkers niet meer opwegen tegen de baten die worden verkregen door het detacheren van medewerkers bij organisaties in de regio. Dit als gevolg van natuurlijk verloop binnen de SW populatie (alleen uitstroom en geen instroom). Dit zal structureel tot een operationeel verlies gaan leiden. En dus tot het (versneld) interen op het eigen weerstandsvermogen en/of toename van de gemeentelijke bijdrage van de 3 deelnemende gemeenten. Dit in tegenstelling tot de afgelopen 3 jaren waarbij de gemeentelijke bijdrage juist dalende was en het weerstandsvermogen is verbeterd. De organisatiekrimp zal derhalve in financiële en organisatorische zin zorgen voor een omslag in negatieve zin met point of no return vanaf 2026. Ingrijpen is noodzakelijk.

Juist vanwege dat perspectief is Samen Verder gestart. Het project Samen Verder heeft als doel, te komen tot een scenario die voor alle 3 de gemeenten in de toekomst het meest voordelig is. De partijen zullen elkaar niet loslaten, maar anders vasthouden.

Het project is verdeeld in drie fasen:

- 1) Richten
- 2) Inrichten
- 3) Verrichten

Aanvankelijk is de koersontwikkeling over de richtingsfase voorgelegd en nu ligt in het verlengde daarvan de doorontwikkeling van de koers op de inrichtingsfase voor.

Voorstel / advies

- Besluit in te stemmen met de voorliggende inrichtingsfase en het vervolg uit te werken op basis van het project Samen Verder;
- De verantwoordelijk wethouder dit besluit namens Beesel laten inbrengen in de bestuursvergadering van de GR (gemeenschappelijke regeling) WAA;

Beslissing BenW

Toelichting BenW-nota

1. Aanleiding

Onze gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Samen met de gemeenten Venlo en Bergen heeft onze gemeente deze verantwoordelijkheid al jarenlang gedelegeerd aan de GR WAA.

De GR WAA vult deze verantwoordelijkheid in binnen een governance waarin beleid en uitvoering gescheiden zijn: de GR is de formele verantwoordelijkheidsdrager, maar de materiële uitvoeringsverantwoordelijkheid licht op basis van een gespecificeerde uitvoeringsovereenkomst in handen van de WAA Groep NV. WAA Groep NV is feitelijk het uitvoeringsbedrijf van de GR WAA. De krimp van de WSW-populatie leidt tot de noodzaak van ingrijpen en herinrichting van de uitvoering van deze regeling.

2. Doelstelling

De WAA vervult een lange historie voor, en ondersteunt al jarenlang, vele Wsw-geïndiceerden om aan het werk te zijn en te blijven. De WSW is bedoeld voor mensen die op aangepaste arbeid aangewezen zijn en begeleiding nodig hebben om aan het werk te komen en aan het werk te kunnen blijven. Nieuwe instroom in de Wsw is vanaf 2015, met de invoering van de nieuwe Participatiewet, niet meer mogelijk.

Inmiddels is er een voorkeursscenario waarin de GR WAA als GR blijft bestaan en verantwoordelijk blijft voor de gemeentelijke verantwoordelijkheden inzake de WSW. De WAA Groep NV daarentegen blijft niet van de drie gemeenten gezamenlijk, maar wordt overgedragen aan één van de gemeenten (Venlo), onder borging van een aantal zekerheden voor zowel de overdragende als overnemende gemeenten.

3. Uitgangssituatie

De uitvoering van de WSW valt voor de beschutte werknemers uit Beesel binnen de begroting van onze gemeente. Deze zijn in de koers ook buiten beschouwing gelaten. De beschutte werknemers uit Beesel zijn op dit moment in onze gemeente bij lokale bedrijven en organisaties aan de slag in een zo gereguleerde werkomgeving.

De uitvoering van de WSW voor de niet beschutte werknemers valt binnen de begroting van de GR WAA waarvoor de gemeente een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage levert aan de GR WAA.

Beide onderdelen zijn in de gemeentelijke begroting voor de komende jaren dekkend opgenomen. Het meerjarenperspectief van de uitvoering van deze regeling laat zien dat de regeling als gevolg van een krimp van de WSW-populatie, de uitvoering van deze regeling (en de financiële effecten daarvan) de komende jaren steeds verder onder druk zal komen te staan.

4. Rol gemeente

Gemeente Beesel is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Samen met de gemeenten Venlo en Bergen heeft onze gemeente deze verantwoordelijkheid gedelegeerd aan de GR WAA.

5. Toelichting

Vanwege het wegvallen van nieuwe instroom is de houdbaarheid van de bestaande organisatie op den duur niet meer rendabel. Inmiddels zijn de drie gemeenten uit de GR sinds 2018 bezig zich goed op die veranderingen voor te bereiden. In 2018 heeft de gemeente Venlo het initiatief genomen om onder de noemer WerkOntwikkelBedrijf (en later WerkOntwikkelProces) haar verwachtingen op een synergetische bedrijfsvoering door centralisatie en bundeling van activiteiten vorm te geven. De indertijd onderzochte scenario's hebben uiteindelijk in de toenmalige tijdgeest niet tot besluitvorming kunnen leiden.

Beesel heeft destijds ook haar inbreng gehad en haar standpunten ten aanzien van die mogelijke ontwikkelingen kenbaar gemaakt. De plannen van toen konden niet op de steun van Beesel (en Bergen) rekenen. Er waren te veel onzekerheden en onduidelijkheden. Echter, Beesel onderkent wel de urgentie om het ontwikkelproces te vervolgen op zoek naar een toekomstbestendige uitvoering van de WSW voor (alle 3) de gemeente(n). Immers, binnen een tijdsbestek van ongeveer 5 jaar dienen er veranderingen te zijn doorgevoerd, teneinde de WSW-uitvoering (financieel) beheersbaar te houden. Het aantal WSW-ers

neemt de komende 5 jaar zodanig af dat de kosten per WSW-er te hoog worden, waardoor de gemeentelijke bijdrage tevens verhoogd zal moeten worden. Verandering is dus wel nodig.

Beesel heeft haar overwegingen en belangrijke onderwerpen voor de inrichtingsfase ingebracht. De andere gemeenten hebben dat ook gedaan. De projectleider van de koers Samen Verder heeft deze onderwerpen meegenomen in de inrichtingsfase en de koers verder uitgewerkt. De mogelijke overname van de NV door de gemeente Venlo leidt voor de WSW-ers tot nagenoeg geen daadwerkelijke veranderingen. Doordat de GR in stand blijft en de dienstverbanden hierin belegd zijn, behouden zij hun huidige dienstverbanden. Dat zal rust geven in dit proces. Indien de gemeente Venlo de NV overneemt dan zullen er voorwaarden opgesteld moeten worden onder welke condities en tegen welke voorwaarden en prijs de NV wordt verkocht door de GR. Het bestuur van de GR heeft hierin de rol als verkopende partij. Gemeente Venlo is de kopende partij. Voorwaarden zijn o.a. een heldere businesscase waarin consequenties voor iedere partij duidelijk worden, de huidige stemverhouding binnen de GR in stand blijven en er zal inzicht moeten komen over de financiële consequenties.

Indien de NV overgenomen wordt door de gemeente Venlo dan zal gelijktijdig de GR een overeenkomst moeten sluiten met de gemeente Venlo over de uitvoering en plaatsingen van de WSW-ers die werkzaam zijn binnen de WSW en in dienst zijn van de GR (niet zijnde de groep beschut werkenden). Alle voorwaarden en criteria die een rol spelen bij de uitvoering van die regeling zullen hierin benoemd worden. Nu is er ook al een dergelijke overeenkomst om de formele taken tussen de GR en de NV goed te kunnen scheiden. Echter is in de huidige governance vallen de GR en de NV onder aansturing en toezicht van dezelfde 'verhoudingen' en deelnemende partijen (met weliswaar andere rollen). Dat verandert straks. De GR ziet wel toe op de gemaakte afspraken over de uitvoering van de taken die in de uitvoeringsovereenkomst zijn gesloten, maar zij stuurt die niet meer direct aan, dat gebeurt bij en onder verantwoordelijkheid van de gemeente Venlo.

De WAA heeft momenteel een aanzienlijk eigen vermogen. De komende periode zal een voorstel gemaakt worden hoe de deelnemende gemeente met die reserves willen omgaan. Uiteindelijk bepaalt het GR-bestuur wat daarmee gedaan wordt.

In 2020 hebben de drie gemeenten gezamenlijk vanuit hun GR-verantwoordelijkheid het doorontwikkelingsproces een herstart gegeven, door vanuit de GR WAA een project op te starten dat in nauwe samenwerking en afstemming met de drie gemeenten is gelopen. Aan de basis hiervan ligt een onderzoeksopdracht en projectfasering.

Hoe nu verder

Belangrijke achtergrond is dat bij het bestuur van de GR WAA volop het besef aanwezig is dat de huidige inrichting van de WAA weliswaar momenteel naar voldoening rendeert, maar dat over circa 5 jaar het omslagpunt wordt benaderd waarin de huidige vorm en schaal omslaat van voordeel naar nadeel.

Voor alle helderheid; van onherroepelijke juridische of financiële gevolgen is in de nu voorliggende fase van besluitvormingsproces nog geen sprake. Wel is middels een uitgesproken validering toetsing van het bestuurlijk draagvlak wenselijk om op basis van dit scenario een meer diepgaande uitwerking in de vorm van een businesscase te ontwikkelen. We gaan er wel van uit dat we op basis van de uitgangspunten die we nu vastleggen de verdere uitwerking toetsen.

Het koersontwikkeltraject is een langlopend proces, waarin veel complexiteit (WSW-regelgeving, publiek- en ondernemingsrecht, politieke context, organisatiebelangen) en veel mensen (WSW-werknemers, regulier WAA-personeel, bedrijfsleven, vakbonden etc.) bij betrokken zijn.

We vinden het van belang dat er in dit ingewikkelde en langdurige proces in deze collegeperiode tot besluitvorming over de inrichtingsfase kan worden gekomen, zodat in de volgende collegeperiode de focus gelegd kan worden op de verrichtingsfase en dat de gemeenten medio 2023 zich voor wat betreft de betrokken verantwoordelijkheden opnieuw ingericht hebben. De focus kan dan komen te liggen op het zich vanuit nieuwe verhoudingen tot elkaar verhouden. Dat perspectief biedt zowel Beesel als Venlo en Bergen het beste vooruitzicht dat hun burgers tijdig, efficiënt en op maat ondersteund worden op de altijd dynamische arbeidsmarkt. Ook het financiële perspectief van deze koers is voor de deelnemende partijen gunstig.

De komende periode zal met name gewerkt worden aan het komen tot (concept)afspraken over de voorwaarden met betrekking tot de overname én ook over de voorwaarden waaronder de NV (onder aanvoering van de gemeente Venlo) de taken die de WAA NV nu uitvoert zal gaan uitvoeren. Voor onze gemeente is het van belang dat we in die gesprekken en uitwerking duidelijk aangeven welke voorwaarden voor Beesel van belang zijn. Die zitten met name op het goed regelen van de taken om de WSW-ers dezelfde kwaliteit van werk en begeleiding te kunnen blijven bieden en het beperken van het financiële risico voor de gemeente op de lange termijn.

Het voorstel wat nu voorligt aan het college is een besluit tot akkoord inzake het verder doorontwikkelen van de huidige koers Samen Verder op basis van het scenario waarin de GR de NV verkoopt (aan de gemeente Venlo). Dit betekent dat er nu nog geen sprake is van een definitief besluit. Voorlopig is dit een go-besluit voor de doorontwikkeling. Later zal aan het college een advies worden voorgelegd inzake de besluitvorming rondom het (definitieve) standpunt van Beesel ten aanzien van de finale fase van de koersontwikkeling. Dat standpunt zal door de Beeselse bestuurder binnen de GR worden ingebracht in de bestuursvergadering wanneer het GR bestuur een besluit neemt over de eventuele verkoop van de NV en de voorwaarden die daaraan verbonden zijn.

6. Visie Blij in Beesel

Het in de gelegenheid zijn om deel te nemen aan de arbeidsmarkt, waar nodig met aanpassingen, draagt bij aan de visie Blij in Beesel.

7. Integrale afstemming

- a. Collegeprogramma
De koers past in het thema 'Samenkracht in een inclusieve gemeenschap' van het collegeprogramma.
- b. Financieel
Om de uitvoering van de WSW toekomstbestendig te maken/houden is het nodig door te pakken op de koers die we zijn ingeslagen. Door het onderdeel 'richten en inrichten' nu af te ronden en door te gaan focussen op de verdere voorwaarden en de nieuwe fase, werken we toe naar een beheersbare toekomstige uitvoering voor de WSW. De thema's personeel en organisatie, financieel, fiscaal, juridisch, ICT, en communicatie zullen de komende periode nader worden uitgewerkt. Afstemming met onze afdeling financiën heeft plaatsgevonden.
 - Bestuurlijk aandachtspunt
Zoals in dit voorstel is aangegeven vraagt dit voorstel een besluit over het verder doorontwikkelen van de huidige koers Samen Verder op basis van het scenario waarin de GR de NV verkoopt (aan de gemeente Venlo). Dit betekent dat er nu nog geen sprake is van een definitief besluit. Voorlopig is dit een go-besluit voor de doorontwikkeling.Voor de betreffende portefeuillehouder (Beeselse bestuurder in de GR) is het van belang om tijdens het bestuurlijk overleg van de GR WAA te benadrukken dat het instemmen met de gekozen richting niet mag betekenen dat we in een later stadium niet meer terug mogen of kunnen komen op de gemaakte keuze(s) als tijdens de verdere uitwerking blijkt dat de gekozen richting voor Beesel toch niet de meest voordelige scenario blijkt te zijn. Op dit moment is er nog onvoldoende informatie over o.a. de financiële gevolgen op met name de lange termijn. Dit zijn immers juist de zaken die in de volgende fase verder uitgewerkt moeten worden en dan pas helder worden.
Op korte termijn hebben we naar verwachting wel een incidenteel voordeel door de verkoop van de NV aan gemeente Venlo en wordt de structurele bijdrage in het exploitatietekort de komende jaren wat lager (door het versneld interen op het opgebouwde eigen vermogen) maar op langere termijn (vanaf 2026) zal de structurele bijdrage in het exploitatietekort voor Beesel juist weer op gaan lopen.

- Ambtelijk aandachtspunt

Bij de verdere uitwerking van de koers komen diverse thema's aan de orde (personeel en organisatie, financieel, fiscaal, juridisch, ICT, en communicatie) waarvoor ook advies/input vanuit onze gemeentelijke organisatie nodig is. Zorg daarom voor een duidelijke procesplanning met betrekking tot het vervolgtraject waarin wordt aangegeven wie wanneer welke besluiten moet nemen, welke input vanuit de ambtelijke organisatie daarvoor nodig is en wie deze input/advies moet leveren.

- c. Juridisch
Zie onder financieel.
- d. Risico's
In de inrichtingsfase is het financiële perspectief op hoofdlijnen uitgewerkt met een aantal scenario's die met name gaan over het verwachte aantal WSW-ers welke de komende jaren uit de regeling zal stromen. Gaat dit sneller dan verwacht, dan komt het kantelpunt van voordeel naar nadeel voor de NV eerder te liggen. Stromen er de komende jaren minder WSW-ers uit de regeling dan zal de exploitatie van de NV de komende jaren wat minder snel naar negatief schuiven.
- e. Communicatief (denk aan: Gemeente Info, pers, website, klantenbalie)
Zie onder financieel.

8. Toegankelijkheid

De uitvoering van de sociale werkvoorziening draagt bij aan de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt.

9. Duurzaamheid

Het traject Samen Verder zorgt voor het duurzaam betaalbaar houden van de sociale werkvoorziening.

Bijlage

1 - Presentatie update Samen Verder!